

Блоги Володимир Лановий

доктор економічних наук, экс-міністр економіки, экс-віце-прем'єр-міністр

25.10.19 20:06 УРЯД БЕЗ ПРОГРАМИ, ГОНЧАРУК ЛІЗЕ ПІД ПОДУШКУ, А КРАЇНА ЗАЛИШАЄТЬСЯ БЕЗ ПЕРСПЕКТИВИ

Те, що Кабінет міністрів назвав програмою своєї діяльності і затвердив у Верховній Раді, не є, на жаль, такою. Цей документ містить певний набір гасел, розкиданих по окремих міністерствах, і декілька загальних показників на п'ятирічку: зростання ВВП на 40 %, залучення 50 млрд. дол. іноземних інвестицій тощо. Навіщо нам ці показники на 2024 рік і навіщо популістичні гасла (наприклад, що треба піднімати якість шкільної освіти), які щоденно чуємо від багатослівних політиків на ток-шоу, у газетах, на сайтах? Причому деяким міністерствам вдається не брати на себе зобов'язання, які на них покладаються функціонально. Так, мінфін у свій розділ вписав тези про податкову і митну служби і ні слова не сказав про бюджет, державний борг, кредитний і фондовий ринки (!), а міненергетики і природних ресурсів не написали жодного слова про газ, вугілля, нафту, електроенергію (!). Демагогія звучить у кожному пункті міністерства економрозвитку, торгівлі і сільгосподарства, як наприклад: «українські споживачі мають безпечні товари і послуги», «українці отримують більше доходів від управління державною власністю в їх інтересах»(?). І так практично у всіх частинах урядової «програми».

Неясно, що за аплікацію затвердив парламент і як ще можна назвати цей опус? Не зрозуміло, для чого розглядався урядовий набір гасел, невже лише для того, щоб Кабмін отримав індульгенцію на рік? І чи поважає уряд і парламент свою країну, фактично не інформуючи громадкість про свої плани? Хоча не виключено, що зелена команда просто не знає, з якої сторони братися до справи і куди прямувати?

Немає програми – ніяких самостійних кроків, ніяких змін, ніяких реформ, ніякого зростання. Проте деякі реформи заявлені. Лакмусовим папірцем може стати так звана земельна реформа, яка форсовано проштовхується в уряді і парламенті поза нормами і законами, поза пошуком оптимальної моделі українського сільського господарства. Але тоді виникає питання: для чого форсується земельна реформа, якщо аграрний і продовольчий

комплекси від неї нічого не виграють? Лише для спекуляцій землею? Цікаво, що у затвердженій програмі Уряду та у розділі мінекономсільгосп немає навіть згадки (!) про бюрократично-латифундистський земельний переділ, що планується.

Ще один заявлений пріоритет – всеохоплююча і прискорена приватизація державних корпорацій. На жаль, за цим закликком стоїть бажання продати об'єкти адресно, без реального конкурсу, визначеним українським чи іноземним бізнесменам (узгодженнями займаються так звані іноземні радники), за пільговими цінами, передати увесь пакет акцій в одні руки, в угоду олігархату. І нічого не виділити для середнього класу. Це не європейська, а азійська чи латиноамериканська модель, уся просякнута корупцією і захопленням державних монополій. Така приватизація нам нічого позитивного не принесе, але ще більше спотворить ринки і глибше розколить наше суспільство на панів і холопів.

Приймати такі урядові програми – це просто не поважати наших людей, наших фахівців, своїх політичних опонентів, не бути обтяженими турботою про нашу країну. Є думка, що прем'єр О. Гончарук і компанія не викладають своїх дійсних планів, щоб не відповідати у майбутньому за їх невиконання. Або вони утаємничують свої наміри, оскільки останні не спрямовані на захист національних інтересів, а за їхньою демагогією про «людиноцентризм» ховаються постановки, що і надалі будуть занурювати наших громадян у злидні й еміграцію. Хотілося б, щоб я помилявся. Але це підтверджує і державний бюджет на наступний рік: він виглядає як бюджет замороження майже усіх соціальних виплат при зростанні без обмежень витрат на бюрократію, правоохоронні органи і виплати українським та іноземним рантє аномальних процентів за державними облігаціями. Сума до таких виплат досягне у 19-му році 118 млрд., у 20-му - 150 млрд. грн.

Мені незручно так говорити, але дозволю собі назвати новий Кабмін факультативом студентів, які проходять практику у органах влади. Однак вони намагаються приховувати недоліки досвіду і знань і намагаються виглядати самовпевненими. Хоча для цього, мабуть, є деякі підстави: вони думають, що їх ніхто не вижене, Верховна Рада є захопленою їхньою партією, абсолютно приборканою і ручною, можна перед нею не звітувати і нічого не обгрунтовувати. Так виглядає, що Президент В.Зеленський не поглиблюється у компетенцію центральної виконавчої влади і поки що не пред'являє уряду векселів до оплати. Можливо Президент України не особливо стурбований або у нього не доходять руки до проблем економіки. Він вже переправляв запитання і претензії громадськості у цій області Кабінету міністрів, відсторонюючись від відповідальності за соціально-

економічні проблеми. Не виключено, що О. Гончарук є необхідним громовідводом і не відмовляється виконувати роль цапа відбувайла. Невже це його реальна роль і вище він не стрибне?

Але не змінюючи економічні механізми, нова влада фактично підтримує старі виробництва, старе регулювання тарифів і цін, високі процентні ставки, старі фінансові та еміграційні потоки і корупційні схеми. Це очевидно. Також керівництво нашої держави не бачить загроз від імпорту газу та інших енергоносіїв і задоволено роботою мафії у Нафтогазі України, яка заблокувала приріст добутку власних нафтогазових ресурсів, при тому що ми володіємо біля 400 відповідних родовищ, готових до промислової експлуатації. Не створюються, окрім того, нові товарні ринки, не з'являється нова промислова продукція і не відбувається оновлення виробничих технологій, а без цього прогресу не буде. І чому у цього уряду така алергія на малий і середній бізнес, особливо враховуючи те, що сам Президент В. Зеленський – виходець із середнього бізнесу?

Виглядає так, що уряд сподівається лише на іноземні інвестиції, як на манну небесну. Але зараз інші часи. Людство робить потужні кроки вперед на базі електронної технологічної революції, яку переживає світ. А ми, навпаки, деградуємо: 1) продовжується домінування вуглецевої невідновлювальної енергетики; 2) експортується тільки сировинна продукція; 3) зменшується частка високотехнологічних робочих місць та інженерного персоналу в галузях економіки; 4) падає частка науки, звужується поле досліджень та їх глибина; 5) знижується число студентів на високоінтелектуальних спеціальностях, падає якість професійної освіти, усе більша частка молоді надає перевагу іноземним університетам. Які ж іноземні інвестиції будуть надходити в таку країну? В усякому разі – не високотехнологічні. І чи можливий за таких обставин прогрес української економіки?

На мій погляд, певний хаос і ляпсуси у вищих ешелонах влади спричинені, перш за все високою, надмірною концентрацією владних прав і функцій у Президента країни. Він думав, що чим більше влади, тим краще. Що він буде керувати усім. Що найкращі рішення народжуються у нього і його оточення. Через неможливість керувати усією державою з одного кабінету ми і отримали нездоровий і безплідний парламент і уряд. Через це Президент потрапляє у пастки, розставлені йому і у внутрішній політиці, і на міжнародній арені. Тепер, з таким Кабміном, будуть провали в економіці, а це віддалятиме за горизонт надії нашого матеріального росту, який одночасно мав би стати аргументом для мешканців втрачених територій повернутися у лоно України.

Якщо не буде змінена модель управління державою, то загнивання продовжиться. Президент може розпустити парламент, відправити у відставку членів і керівника Уряду, а також підпорядкованих йому галузевих адміністрацій і служб (усього більше 50), керівників неурядових органів (як Фонд держмайна, Антимонопольний комітет, СБУ, Нацкомфінпослуг тощо) та національних регуляторів (в тому числі Нацбанк, Національна Рада з питань телебачення, Нацкомісії з регулювання енергетики, ЖКП, зв'язку та інші), змінити апарат Офісу Президента і секретаріату РНБОУ, голів обласних і районних державних адміністрацій та спробувати покращити склад цих органів влади, але ефекту не буде. Буде біг на місці. Навіть коли Президент В. Зеленський все побачить і зрозуміє, то для перепризначення усієї армії корупційно налаштованих чиновників не вистачить і чотирьох з половиною років до кінця його каденції.

Єдино можливий вихід з глухого кута, в який потрапила влада, зібрати найкращі сили в нашому суспільстві, розробити абсолютно інший позаурядовий стратегічний план економічних реформ і на його основі - торувати шлях довготривалого розвитку національного господарства. Усі наші шанси залишаються. Кроки має зробити Президент.